

Βικτόρια Χίσλοπ στα «ΝΕΑ»: «Ως εδώ, Μπόρις! Τα Γλυπτά θα επιστραφούν»

Η διάσημη βρετανίδα συγγραφέας αποφάσισε να γίνει μέλος της Βρετανικής Επιτροπής για τα Γλυπτά όταν διάβασε τη συνέντευξη του βρετανού πρωθυπουργού στα «ΝΕΑ»

ΤΑ ΝΕΑ / Σάββατο 20 Μαρτίου 2021

ΛΟΝΔΙΝΟ. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΑΝΔΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟ

Ενα κείμενο που δημοσιεύεται σε μία εφημερίδα φιλοδοξεί, πρωτίστως, να ενημερώσει τον αναγνώστη του. Μπορεί, ακόμη, να τον συγκινήσει, να τον κάνει να χαρεί, να λυπηθεί ή να θυμώσει – ενίοτε και με τον συντάκτη του. Αν τον κάνει και να προβληματιστεί, ακόμη καλύτερα. Αν, όμως, τον ωθήσει στο να πάρει μια «απόφαση ζωής», που αφορά τόσο τον ίδιο όσο και άλλους ανθρώπους, τότε μιλάμε για κάτι σπάνιο και, μάλλον, σπουδαίο.

Αυτό ακριβώς συνέβη στη Βικτόρια Χίσλοπ όταν διάβασε τη συνέντευξη του βρετανού πρωθυπουργού Μπόρις Τζόνσον στα «ΝΕΑ Σαββατοκύριακο» της περασμένης εβδομάδας.

«Θύμωσα πολύ με αυτά που είπε. Αυτή η συνέντευξη στα “ΝΕΑ” ήταν, όπως λέτε στα ελληνικά, η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι. Όταν διάβασα ότι τοποθετείται εναντίον της επιστροφής των Μαρμάρων, είπα: “Αυτό ήταν. Ως εδώ!”. Και πήρα αμέσως την απόφαση» μου λέει η διάσημη βρετανίδα συγγραφέας.

Ποια απόφαση ήταν αυτή; Μα, να υποστηρίξει την επανένωση των Γλυπτών του Παρθενώνα και να ενταχθεί επισήμως στην εκστρατεία για τον επαναπατρισμό τους στην Ελλάδα.

«Με απασχολούσε έντονα το θέμα αυτό. Επί χρόνια, ίσως δεκαετίες, καθώς πάντα κάποιος το έθιγε στις συζητήσεις που είχα με Έλληνες. Αλλά δεν το έπαιρνα απόφαση. Ήταν ο Μπόρις που με έσπρωξε να το κάνω. Το πραγματικό σημείο καμπής ήταν αυτή η συνέντευξη την περασμένη Παρασκευή» δηλώνει στα «ΝΕΑ» η 61χρονη συγγραφέας του «Νησιού», το οποίο έχει πουλήσει περισσότερα από έξι εκατ. αντίτυπα παγκοσμίως, έγινε μπεστ-σέλερ στη Βρετανία και μεταφράστηκε σε 40 γλώσσες.

Μου μίλησε μέσω Zoom από το σπίτι της στο Τσέλσι του Νοτιοδυτικού Λονδίνου με την ιδιότητα, πια, του μέλους της ιστορικής Βρετανικής Επιτροπής για την Επανένωση των Γλυπτών του Παρθενώνα (BCRPM), η οποία ιδρύθηκε το 1983 με παρότρυνση της Μελίνας Μερκούρη προς τους μετέπειτα ιδρυτές της, τον διαπρεπή βρετανό αρχιτέκτονα Τζέιμς Κιούμπιτ και τη σύζυγό του, Ελένη, κινηματογραφική παραγωγό.

Τη ρωτάω ποιες σκέψεις πέρασαν από το μυαλό της όταν διάβασε τη συνέντευξη. Αναστενάζει. «Ο Μπόρις αναπαρήγαγε το γνωστό, τετριμμένο επιχειρήμα για τα Μάρμαρα. Εχω μεγάλο θυμό για αυτόν τον άνθρωπο. Όταν διάβασα τις απόψεις του, σκέφτηκα: “Ω Θεέ μου, είναι τόσο, μα τόσο, λάθος”. Νομίζω ότι στα βιβλία Ιστορίας θα γραφτεί ότι ο Μπόρις βρισκόταν στη λάθος πλευρά της Ιστορίας».

Αλλά, πέρα από τις σκέψεις, μου λέει, ακόμη πιο έντονα ήταν τα συναισθήματά της. «Όταν τελείωσα την ανάγνωση, ένιωσα μια τεράστια απογοήτευση. Οι δηλώσεις αυτές έγιναν ελάχιστες ημέρες προτού γιορτάσετε τη 200η επέτειο μιας τόσο σημαντικής στιγμής στην ελληνική Ιστορία. Ένιωσα ότι αυτή η απάντηση που σου έδωσε ο Μπόρις ήταν ένα δυνατό χαστούκι».

Σε αρκετά σημεία τής - σχεδόν 60λεπτης - συνομιλίας μας, η (και) Ελληνίδα πλέον Χίσλοπ υψώνει τον τόνο της φωνής της (όταν αναφέρεται στον Τζόνσον), γελά δυνατά και μιλά παθιασμένα. Ως γνήσιος Έλληνας, θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς. Κάπως έτσι, αυθόρμητα και χωρίς να το πολυσκεφτεί, αντέδρασε την περασμένη Παρασκευή.

«Όταν διάβασα όσα είπε ο Μπόρις, έστειλα αμέσως email στον Πολ». Ο Πολ δεν είναι άλλος από τον διακεκριμένο πανεπιστημιακό και συγγραφέα Πολ Κάρτλεττ, ομότιμο καθηγητή Ελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ και αντιπρόεδρο της BCRPM.

«Ημουν στην κουζίνα και διάβασα τη συνέντευξη στο κινητό μου. Γενικά, το βρίσκω πολύ ενοχλητικό να γράφω email στο τηλέφωνο, αλλά εκείνη τη στιγμή ένιωσα ότι δεν μπορούσα να περιμένω μέχρι να πάω επάνω στο γραφείο και να ανοίξω το λάπτοπ. Ηθελα να το κάνω κυριολεκτικά “εδώ και τώρα”. Του προώθησα το λινκ από “ΤΑ ΝΕΑ” και του έγραψα: “Αυτό ήταν. Ως εδώ και μη παρέκει. Χρειάζεται να συμπληρώσω κάποια αίτηση; Να πληρώσω συνδρομή;”».

Την επόμενη κιόλας ημέρα, η Χίσλοπ έγινε τακτικό μέλος της BCRPM. «Επρεπε να το είχα κάνει νωρίτερα, το ξέρω, αλλά δεν είχα πειστεί ότι μπορούσα να κάνω κάτι ουσιαστικό». Πράγματι, μέχρι την περασμένη εβδομάδα, δεν στήριζε την επανένωση των Γλυπτών – και δεν δίσταζε να το πει δημοσίως.

«Το ζήτημα δεν είναι καθόλου απλό. Όταν πηγαίνω στο Βρετανικό Μουσείο και βλέπω τα Μάρμαρα και υπάρχουν εκεί χιλιάδες άνθρωποι που τα βλέπουν και μετά πηγαίνω στο Μουσείο της Ακρόπολης και βλέπω λίγους επισκέπτες, σκέφτομαι μήπως λειτουργούν σαν διαφήμιση στο Βρετανικό Μουσείο», δήλωνε το 2014 στο ΑΠΕ.

Σήμερα, δεν σκέφτεται έτσι. Και θυμώνει με τον ισχυρισμό του Τζόνσον ότι «τα Γλυπτά αποκτήθηκαν νομίμως» από τον Ελγιν. «Δεν έχουμε απόδειξη ότι συνέβη αυτό. Πού είναι αυτό το φερμάνι; Υπάρχει;», διερωτάται η Χίσλοπ, η οποία, προτού αφοσιωθεί στη συγγραφή, εργάστηκε ως δημοσιογράφος.

Και σπεύδει να συμπληρώσει: «Αλλά δεν είναι αυτό το θέμα. Το θέμα είναι να αναγνωρίσεις ότι κάτι που έκανες στο παρελθόν, δεν είναι πάντοτε σωστό να συνεχίζεται στο παρόν. Κάτι που συνέβη πριν από 200 χρόνια, δεν δικαιολογείται απαραίτητα σήμερα. Κάποτε ήταν της μόδας να στολίζεις με ελληνικά αγάλματα τον κήπο σου. Υπήρχε η άποψη ότι η Βρετανία ήταν “πολιτισμένη” κι εσύ μπορούσες να κλέψεις οτιδήποτε, να το βάλεις στη βαλίτσα σου και να το πάρεις σπίτι ως σουβενίρ».

Αυτό, τονίζει, ισχύει και στην περίπτωση των Γλυπτών. «Η Ελλάδα τότε δεν μπορούσε να αποτρέψει αυτό που έγινε. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι ήταν σωστό. Οι επίτροποι του Μουσείου έχουν αποκτήσει ένα τεράστιο κομμάτι ενός παζλ και το κρατάνε “έτσι, απλά, επειδή είναι δικό μας”».

Τι θα έλεγε, άραγε, στον Μπόρις, εάν τον είχε μπροστά της; Με κοιτάζει βλοσυρά. «Θα του έλεγα “σταμάτα να επικαλείσαι κλισέ. Εμποδίζεις την ολοκλήρωση ενός από τα σπουδαιότερα έργα τέχνης στον πλανήτη. Κρατάς κάτι σε μια σκοτεινή αίθουσα του Βρετανικού Μουσείου και δεν το αφήνεις να δει το φως – κυριολεκτικά και μεταφορικά”. Ναι, το Μουσείο Ακρόπολης στην Αθήνα είναι πλημμυρισμένο από φως».

Και συνεχίζει: «Είναι περίπου σαν να στερείς ένα παιδί από τη μάνα του. Εμείς εδώ κρατάμε ένα παιδί. Το υιοθετήσαμε, το μεγαλώσαμε, αλλά αρνούμαστε να το επιστρέψουμε».

Η βραβευμένη συγγραφέας είναι, πλέον, επισήμως μέλος της εκστρατείας για την επιστροφή των Γλυπτών. Πιστεύει, αλήθεια, ότι θα τα καταφέρει; «Ναι», απαντά. «Νομίζω ότι τα Μάρμαρα θα επιστρέψουν. Υπάρχει ένα zeitgeist που θα σηκώσει αυτά τα πολύτιμα αγάλματα και θα τα φέρει πίσω στην Αθήνα. Είναι θέμα χρόνου».

Πολύ χρόνου; «Μπορεί να πάρει άλλα 10 ή 20 χρόνια, αλλά θα γίνει. Πιστεύω ακράδαντα ότι η επόμενη γενιά θα αλλάξει αυτή την κατάσταση».

Για ποιον λόγο; επιμένω. «Υπάρχει έντονος προβληματισμός για το τι είναι πολιτισμός και για τον ρόλο μας στον κόσμο. Πολλοί άνθρωποι σε αυτή τη χώρα, ιδίως οι νεότεροι, ντρέπονται για το αποικιακό μας παρελθόν. Το Βρετανικό Μουσείο ιδρύθηκε ακριβώς για αυτόν τον σκοπό: για να εκθέσει αντικείμενα από την αυτοκρατορία μας. Όταν ήμουν παιδί, δεν το αμφισβητούσαμε αυτό. Αλλά σήμερα αμφισβητούμε την υποτιθέμενη ιδιοκτησία πολλών αντικειμένων που βρίσκονται εκεί μέσα. Το μουσείο που περιμένει τα Γλυπτά είναι πολύ καλύτερο από όλες τις απόψεις. Δεν υπάρχει καμία απολύτως δικαιολογία για να μην τα επιστρέψουμε».

Και το Βρετανικό Μουσείο; Να αδειάσει; τη ρωτάω, επικαλούμενος σκοπίμως ένα από τα επιχειρήματα των Βρετανών. «Εντάξει, όλοι γνωρίζουμε ότι τα υπόγειά του είναι γεμάτα. Υπάρχουν τόσο πολλά αντικείμενα που θα γέμιζαν αμέσως όλες τις αίθουσες», απαντά.

«Επίσης, είναι εφικτό να δημιουργήσουμε πιστά αντίγραφα, ολόιδια μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Εάν το Βρετανικό Μουσείο θέλει τόσο πολύ να διατηρήσει τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα του, ας φτιάξει αντίγραφα. Αλλά να δώσει τα πρωτότυπα πίσω».

Η Χίσλοπ σπούδασε στην Οξφόρδη, όπως και ο Τζόνσον. Εκεί, ως φαίνεται, σταματούν οι ομοιότητές μεταξύ τους. Οποιαδήποτε αναφορά στον βρετανό πρωθυπουργό είναι για αυτήν τοξική.

«Εδώ και ενάμιση χρόνο, η οικογένειά μου μού έχει απαγορεύσει να αναφέρω το όνομα Μπόρις στο σπίτι, διότι με κάνει να θυμώνω πολύ. Πάρα, πάρα πολύ».

Γιατί τέτοιο μένος; της λέω. «Μας έφερε στο χείλος του γκρεμού με το Brexit, το οποίο, για εμένα, είναι καταστροφή για τη Βρετανία. Μας μετατρέπει σε μια στενόμυαλη, εσωστρεφή χώρα με την οποία νιώθω πολύ λιγότερο συνδεδεμένη από ό,τι ήμουν πριν από πέντε ή δέκα χρόνια, όταν ήμασταν όλοι Ευρωπαίοι. Εκλαψα όταν έμαθα ότι επικράτησε το Brexit στο δημοψήφισμα. Ήταν μια μαύρη ημέρα».

Μια ημέρα που η ίδια χρεώνει στον Τζόνσον. «Ναι, του χρεώνω προσωπικά το Brexit. Εάν είχε υποστηρίξει το Remain, η Βρετανία θα ήταν ακόμη στην ΕΕ. Πιστεύω ακράδαντα ότι ο μόνος λόγος για τον οποίον συντάχθηκε με το Leave ήταν ότι θεώρησε πως θα του άνοιγε τον δρόμο για την πρωθυπουργία. Η φιλοδοξία του είναι απύθμενη. Βλέπει τον εαυτό του ως άλλο Τσόρτσιλ».

Προσπαθώ να βρω κάτι - μια απόφαση, μια δήλωση, μια επιλογή - που έκανε ο Τζόνσον η οποία τη βρίσκει σύμφωνη. Αποτυγχάνω. «Για εμένα, ό,τι κάνει είναι λάθος. Από τότε που έγινε πρωθυπουργός, νομίζω ότι δεν έχει πάρει ούτε μία σωστή απόφαση. Αλλά πάντα τη βγάζει καθαρή».

Ξαφνικά, αισθάνεται την ανάγκη να απολογηθεί. «Συγγνώμη για το ξέσπασμα, αλλά θέλω να εκφράσω πόσο απογοητευμένη είμαι. Πόσο συντετριμμένη».

Αλλά δεν το μετανιώνει. Αντιθέτως, συνεχίζει: «Είναι γνωστό ότι ο Μπόρις άλλα λέει κι άλλα κάνει. Λέει ψέματα. Τον τελευταίο χρόνο χειρίστηκε την πανδημία με καταστροφικό τρόπο. Χάσαμε δεκάδες χιλιάδες συνανθρώπους μας. Εχω τεράστια αντιπάθεια για αυτόν. Και είναι απολύτως προσωπικό αυτό, διότι τον έχω γνωρίσει».

Αυτό έχει ενδιαφέρον, σκέφτομαι. Της ζητώ να μου πει περισσότερα. «Κάποτε επρόκειτο να παίξουμε μαζί τένις. Όταν ήρθε στο γήπεδο, διαπίστωσα ότι δεν είχε φέρει ρακέτα! Μπορεί να σου ακούγεται χαριτωμένο, αλλά για εμένα λέει τα πάντα για το ποιος είναι ο Μπόρις Τζόνσον: πολλή φλυαρία, πολύ μπλα-μπλα, αλλά καμία προετοιμασία. Δεν είναι ποτέ προετοιμασμένος για τίποτε».

Και ο «φιλελληνισμός» του; Δεν είναι ένα «ελαφρυντικό»; την τσιγκλάω. «Εντάξει, κάνει κάθε χρόνο διακοπές στην Ελλάδα μένοντας στο σπίτι του πατέρα του. Θα σας πει ότι έχει κλασική παιδεία, ότι ξέρει αρχαία ελληνικά και άλλα παρόμοια, αλλά μου φαίνεται ότι δεν έχει καμία ουσία. Είδα τη φωτογραφία που έβγαλε για “ΤΑ ΝΕΑ” δίπλα στον ήρωα του, τον Περικλή. Όλα αυτά μου φαίνονται τόσο επιφανειακά. Υπάρχουν 60 εκατ. άνθρωποι σε αυτή τη χώρα οι οποίοι πιστεύω πραγματικά ότι έχουν ξεγελαστεί πολύ άσχημα από τον Μπόρις».

«Μακάρι να με σταματήσουν στο Χίθροου για να τους πω ότι είμαι Ελληνίδα!»

Τον περασμένο Σεπτέμβριο, η Χίσλοπ απέκτησε την ελληνική υπηκοότητα. Τη ρωτώ πώς αισθάνεται ως... έξι μηνών Ελληνίδα. Το πρόσωπό της λάμπει. Πιάνει στα χέρια της το πιστοποιητικό κτήσης ιθαγένειας και μου το δείχνει. «Αυτό είναι το δικό μου φιρμάνι», μου λέει γελώντας. «Το έχω πάντα στο γραφείο μου».

Στο πρώτο λόκνταουν, η ελληνοβρετανίδα, πλέον, συγγραφέας έγραψε τη συνέχεια του «Νησιού»: το μυθιστόρημα «Μια νύχτα του Αυγούστου» (θα κυκλοφορήσει σύντομα από τις εκδόσεις «Ψυχογιός»).

Στο τελευταίο, σε ισχύ, λόκνταουν, η γεννημένη στο Κεντ Χίσλοπ εργάζεται πυρετωδώς για την τηλεοπτική σειρά «Καρτ ποστάλ», η οποία βασίζεται σε δύο βιβλία της («Οι καρτ ποστάλ» και «Ο τελευταίος χορός») και θα προβάλλεται από τον Οκτώβριο στην ΕΡΤ1.

«Την περισσότερη ώρα νιώθω ότι δουλεύω στην Ελλάδα, αν και είμαι καθισμένη στο γραφείο μου στο Λονδίνο. Το σώμα μου είναι εδώ, αλλά το μυαλό μου είναι στην Ελλάδα».

Τα γυρίσματα θα αρχίσουν τη Δευτέρα στην Κρήτη. «Ελπίζω στο τέλος του μήνα να μπορέσω να πάω στην Ελλάδα. Θα είναι η πρώτη φορά που θα χρησιμοποιήσω το ελληνικό διαβατήριό μου. Και θα το κάνω με τεράστια υπερηφάνεια» μου λέει η Χίσλοπ, η οποία έχει σπίτι στον Αγιο Νικόλαο.

«Δεν επιτρέπεται να ταξιδεύουμε, εκτός αν είναι για δουλειά. Εύχομαι να με σταματήσουν στο Χίθροου και να με ρωτήσουν: “Πού πάτε, κυρία μου;” Κι εγώ τότε θα γυρίσω και θα τους πω: “Είμαι Ελληνίδα. Πηγαίνω σπίτι μου!”».

Yannis Andritsopoulos

London Correspondent for Ta Nea, Greece's daily newspaper